

XI. FINANÇAMENT AGRARI

1. SUBVENCIONS PÚBLIQUES

Les activitats del sector primari (agricultura, ramaderia i pesca) tenen una importància rellevant per al conjunt de la societat, tant per la seua capacitat per a produir aliments que proporcionen la seguretat alimentària convenient, com pel seu paper de gestor del medi ambient i d'una part molt important dels recursos naturals.

El reconeixement i la valoració social d'aquestes funcions es tradueix en una acció pública intensa de protecció als productors, d'impuls a la modernització i millora de les seues instal·lacions, i de suport a la promoció dels seus productes, mitjançant ajudes i subvencions que constitueixen una font de finançament fonamental per al sector.

En aquest epígraf es recullen les diferents ajudes percebudes pel sector primari valencià durant l'any 2022, agrupades segons la procedència dels recursos autonòmics, estatals o europeus i segons els objectius i les actuacions finançades.

En 2022, la suma total d'aquestes ajudes va ser de 304,1 milions d'euros (vegeu quadre 11.1 i gràfic 11.1), xifra superior en un 6,9 % a la de l'any anterior. L'aportació europea va augmentar en un 5,2 % respecte a 2021, les ajudes del Fons Europeu Agrícola de Desenvolupament Rural es van incrementar un 22,3 %, les del Fons Europeu Agrícola de Garantia un 1,9 % i les del Fons Europeu Marítim i de Pesca es van incrementar un 0,1 %, respecte a 2021. El suport de la Generalitat Valenciana va ascendir a 72,8 milions d'euros un 14,8 % més que en 2021 i el de l'Administració general de l'Estat a 4 5,2 milions d'euros, un 2,4 % més que l'any anterior.

1.1 Ajudes de la Unió Europea

La principal font de suport financer per a l'agricultura valenciana és la política agrícola comuna (PAC), impulsada per la Unió Europea des dels seus orígens com un dels elements essencials de les polítiques comunitàries. Amb un pressupost anual d'aproximadament 58.000 milions d'euros, la PAC enforteix la competitivitat i la sostenibilitat de l'agricultura a Europa perquè finança diverses mesures de suport.

Les ajudes de la PAC s'estructuren en dos "pilars": el primer pilar comprén les ajudes directes als agricultors i les mesures de sosteniment dels mercats, signifiquen un 75 % de les ajudes i es financen principalment pel Fons Europeu Agrícola de Garantia (FEAGA); mentre que el segon pilar comprén les ajudes estructurals i les mesures de desenvolupament rural que suposen el 25 % restant, que es financen a càrrec del FEADER. Les mesures del segon pilar s'estructuren en programes de desenvolupament rural (PDR) cofinançats per la UE a través del FEADER i pels estats membres (en el cas d'Espanya, per l'Administració de l'Estat i per la de les comunitats autònomes).

A més de les ajudes agrícoles, en aquest apartat es recullen també les subvencions obtingudes pel sector de la pesca a la Comunitat Valenciana en el marc de la política pesquera comuna (PPC), cofinançades en aquest cas pel Fons Europeu Marítim de Pesca (FEMP).

Com a novetat enguany s'inclouen les ajudes finançades pel nou Fons de Recuperació Next Generation. Per a facilitar la resposta i l'eixida de la crisi provocada per l'epidèmia de COVID-19, la Unió Europea va elaborar un pla de recuperació basat en un paquet d'estímul financers, l'element principal dels quals és el Mecanisme de Recuperació i Resiliència.

FEAGA:

Com en informes anteriors, les dades del FEAGA se subministren per exercici comptable, és a dir, el període que va comprés entre el 16 d'octubre de l'any n-1 i el 15 d'octubre de l'any n. Això és degut, d'una banda, al fet que la informació per exercici FEAGA aporta un major detall, tant dels components com de la distribució per províncies, i per una altra, perquè aquesta magnitud és la que s'utilitza en el

càlcul dels comptes econòmics de l'agricultura. D'aquesta manera, en el quadre 11.2 i en el gràfic 11.2 es detallen les ajudes que rep la Comunitat Valenciana a través del FEAGA. En 2022, aquestes ajudes van ascendir a un total de 149,1 milions d'euros, un 1,9 % superior a l'any anterior; el 59,0 % d'aquests recursos, 88,0 milions d'euros, es van destinar al règim del pagament bàsic, ajudes que perceben els agricultors titulars de drets en funció de la superfície de les seues explotacions.

El règim de pagament bàsic és un sistema d'ajudes desacoblat de la producció que substitueix l'anterior règim de pagament únic. El valor dels nous drets de pagament bàsic s'estableix a partir d'una referència regional, en la qual el període històric de referència bàsic va ser la campanya 2013, aquest pagament s'ha d'activar en superfícies agràries elegibles, i està subjecte a la condicionalitat. Constitueix el component fonamental per a ajudar a mantindre la renda dels productors i es justifica com una retribució pels béns públics generats en l'exercici de l'activitat agrària, que no són adequadament remunerats pel mercat.

Les partides següents per ordre d'importància van ser les destinades al sector de fruites i hortalisses, que van suposar el 22,5 % del total, a través dels programes operatius d'organitzacions de productores de fruites i hortalisses (OPFH); el nou Programa d'ajuda a la guerra d'Ucraïna, que va suposar el 5,9 %; les mesures incloses en el Programa de suport al sector vitivinícola, amb el 5,1 %; l'ajuda associada voluntària (el 6,1 %) i les destinades al sector ramader (el 0,5 %).

Les aportacions del FEAGA a la Comunitat Valenciana es van incrementar respecte a l'any anterior, i s'observen diferències entre els diferents sectors. Les ajudes al sector ramader es van incrementar un 34,8 %; mentre que les ajudes que van disminuir respecte a 2021 van ser les destinades al sector del vi un 30,6 % i les del sector de fruites i hortalisses un 5,8 %.

En els quadres 11.3, 11.4 i 11.5, es desenvolupen amb més detall els pagaments directes que rep la Comunitat Valenciana a través del FEAGA, per exercici comptable. Dins dels pagaments directes, s'han desglossat amb més detall els pagaments del règim del pagament bàsic i els sectors que reben ajuda associada voluntària.

El quadre 11.3 recull els imports dels pagaments directes per tipus d'ajuda i província per als exercicis FEAGA 2021 i 2022. L'import total dels pagaments directes a la Comunitat Valenciana durant l'exercici 2022 va ser de 98,5 milions d'euros, un 0,3 % superior a 2021. El total d'ajudes del règim del pagament bàsic va ser de 89,3 milions d'euros i va representar el 90,7 % de les ajudes directes; aquestes ajudes es van reduir lleugerament, un 0,2 % respecte a l'any anterior. Dins del conjunt de pagaments que engloba el pagament bàsic, l'ajuda que més va disminuir va ser la del règim de xicotets agricultors, un 23,4 % respecte a 2021, mentre que el pagament per a joves agricultors es va incrementar en un 9,8 %.

En el gràfic 11.3 es poden veure els percentatges que representen els imports de cadascun dels pagaments dins del règim de pagament bàsic en 2022.

L'ajuda associada als productors s'estableix a determinats sectors que afronten dificultats, amb l'objectiu d'incentivar el manteniment dels nivells de producció. L'ajuda associada voluntària a la Comunitat Valenciana en l'exercici 2022 va ser de 9,2 milions d'euros, el sector que va percebre un major volum d'ajudes va ser l'oví-caprí amb el 32,1 % del total, seguit de l'arròs amb el 29,9 % i el boví amb el 22,8 %. L'import dels pagaments es va incrementar en quasi tots els sectors, especialment en arròs que va augmentar un 59,0 %; mentre que es va reduir en oví-caprí un 23,6 % en relació amb l'exercici 2021.

València va ser la província amb un major import de pagaments directes, durant l'exercici 2022 es van pagar 55,2 milions d'euros, seguida de Castelló amb 24,4 milions d'euros i Alacant amb 18,8 milions d'euros. A València i Castelló es van incrementar els imports en ajudes directes respecte a 2021 un 2,0 % i un 0,2 %, respectivament, mentre que a Alacant es van reduir un 4,5 %.

En el quadre 11.4 figura el nombre de beneficiaris i l'import mitjà per beneficiari de pagaments directes per tipus d'ajuda i província durant els últims exercicis FEAGA 2021 i 2022. A la Comunitat

Valenciana, un important nombre de beneficiaris d'ajudes directes pertany al règim de xicotets agricultors, encara que el nombre es va reduint cada any. En 2022, aquests van ascendir a 11.863, van disminuir un 24,2 % respecte a 2021. El règim de xicotets agricultors es va crear en 2015 com a mesura de simplificació per a expedients d'escassa quantia econòmica, igual o menys de 1.250 euros de pagaments directes. És un règim voluntari i incompatible amb la percepció d'altres pagaments directes. L'import mitjà per beneficiari d'aquesta ajuda a la Comunitat Valenciana es va situar en 611 euros.

Els beneficiaris del règim del pagament bàsic en 2022 van ser 30.349, un 3,9 % més que en l'exercici anterior i van percebre de mitjana un import de 1.757 euros. La província de València va ser la de major nombre de beneficiaris del règim del pagament bàsic, un 56,0 % respecte al total, amb un import mitjà per beneficiari de 1.781 euros; seguida de Castelló amb el 25,0 % dels beneficiaris i un import mitjà de 1.701 euros i, finalment, Alacant amb el 8,9 % restant i un import mitjà per beneficiari de 1.759 euros.

El gràfic 11.4 mostra el percentatge de beneficiaris del règim de pagament bàsic a la Comunitat Valenciana, el 28,1 % es troben en el règim de xicotets agricultors.

En l'exercici 2022, els beneficiaris d'ajuda associada voluntària a la Comunitat Valenciana van ser 9.123, un 0,2 % inferior a l'exercici 2021. L'import mitjà per beneficiari a la Comunitat Valenciana es va situar en 1.005 euros.

El quadre 11.5 mostra l'evolució de la sol·licitud única de la PAC a la Comunitat Valenciana en els últims anys. Des de 2011 el nombre de sol·licituds ha anat disminuint cada any, i s'ha situat en 2022 en 43.973, enfront de les quasi 100.000 presentades en 2011. La superfície declarada en la sol·licitud única ha seguit una evolució diferent: entre 2011 i 2012 es va produir un increment de la superfície del 14,2 %, que es va mantindre estable fins a 2014 i a partir d'aquell any, ha anat disminuint excepte els dos últims anys que s'ha incrementat fins a arribar a les 427.419 ha l'any 2022. La tendència en el nombre de beneficiaris i els imports dels pagaments desacoblats (pagament únic o pagament bàsic) és a anar reduint-se cada any a partir de 2012.

En el gràfic 11.5 s'observa l'evolució de la sol·licitud única de la PAC a la Comunitat Valenciana entre 2011 i 2022, tant del nombre de sol·licituds presentades com de les superfícies declarades cada any.

FEADER:

En el quadre 11.6 s'indiquen les ajudes destinades a les diferents mesures incloses en el Programa de desenvolupament rural (PDR) 2014-2020 de la Comunitat Valenciana, i se'n concreta el detall del cofinançament. Així, en 2022 la Unió Europea a través del FEADER va participar en un 53,0 %, la Generalitat Valenciana, a través de la Conselleria d'Agricultura, Desenvolupament Rural, Emergència Climàtica i Transició Ecològica ho va fer en un 38,1 % i l'Administració de l'Estat, a través del Ministeri d'Agricultura, Pesca i Alimentació va aportar un 8,8 %. El PDR de la Comunitat Valenciana va ser aprovat per una decisió d'execució de la Comissió Europea el 28 de juliol de 2015 i va començar a aplicar-se en 2016.

Durant 2022 es van obtindre 33,3 milions d'euros del FEADER per a finançar les mesures del PDR de la Comunitat Valenciana, que unides a les aportacions de l'Administració de l'Estat (5,5 milions) i les de la Generalitat Valenciana (23,9 milions), van representar un total de 62,8 milions d'euros.

El gràfic 11.6 reflecteix com es van distribuir en 2022 aquests fons entre les diferents mesures aplicades. Les que van rebre més suport van ser les destinades a inversions en actius fixos amb un 35,4 %, agricultura ecològica amb un 13,3 %, inversions en desenvolupament de zones forestals amb un 13,2 % del total, desenvolupament d'exploracions agrícoles i empresarials amb un 11,5 %. La resta de fons es van distribuir en les mesures següents: agroambient i clima (10,1 %) i desenvolupament local de LEADER (6,6 %).

FEMP:

Les subvencions al sector pesquer, incloses en el Programa operatiu del Fons Europeu Marítim i de la Pesca, es desglossen en el capítol 14 d'aquest informe. No obstant això, en el quadre 11.7 s'indiquen els fons aportats per la Generalitat i per l'Administració de l'Estat per a cofinançar aquestes subvencions i la distribució provincial.

1.2 Ajudes de la Generalitat i de l'Administració de l'Estat

Les ajudes estatals i autonòmiques a l'agricultura, la ramaderia i la pesca estan condicionades per les polítiques agrícola i pesquera de la UE, de manera que només poden destinar-se, o bé a cofinançar les subvencions de la PAC i de la política pesquera comuna en els casos que així s'haja establert, o bé a finançar altres actuacions, però només en aquells casos en què, d'acord amb la normativa europea, les ajudes nacionals no siguin susceptibles de vulnerar els principis de competència i no-discriminació en l'àmbit europeu.

En el quadre 11.7 s'indiquen les subvencions rebudes pel sector agrari de la Comunitat Valenciana l'any 2022 finançades exclusivament amb fons nacionals, de la Generalitat a través de la Conselleria d'Agricultura, Desenvolupament Rural, Emergència Climàtica i Transició Ecològica, i de l'Estat a través del MAPA, així com els fons aportats per les dues administracions per al pagament de les ajudes cofinançades per fons europeus diferents del FEADER, que van ser únicament la de millora de la producció i comercialització de la mel (FEAGA), Indemnitzacions per sacrifici ramader (DG Salut i Seguretat Alimentària de la UE) i les ajudes al sector pesquer (FEMP).

Les diferents línies d'ajudes reflectides en el quadre 11.7 van suposar pagaments per un import de 48,8 milions d'euros a càrrec de la Generalitat i de 30,0 milions a càrrec de l'Administració de l'Estat. València va ser la província en la qual va rebre més suports el sector agrari, amb 44,8 milions d'euros (56,8 %). Castelló i Alacant van rebre el 43,2 % restant, 16,4 i 15,0 els milions d'euros respectivament.

El principal volum d'ajudes, el 71,3 % de l'import total, es va destinar a impulsar la contractació d'assegurances agràries (que s'analitzen detalladament en el capítol 13 d'aquest informe), seguit per les ajudes a la racionalització de l'ús de l'aigua de reg (5,1 %), millora de la competitivitat en granges (3,9 %) i per les ajudes a les obres i serveis en infraestructures agràries en municipis (3,1 %).